

การเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติเขมรที่มีกลุ่มอายุต่างกันในกลุ่มชนหลาย
ภาษา ตำบลดงครั่งใหญ่ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
ETHNOGRAPHY COMMUNICATION LANGUAGES CHOICE CODE-
SWITCHING DONG KHRANG YAI SUBDISTRICT KASETWISAI
DISTRICT ROI-ET PROVINCE*

อรรวรรณ ทองดี, บัญญัติ สาลี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Orawam Thongdee, Banyatti Sali

Faculty of Humanities and Social Sciences Master of Arts (Thai)

Mahasarakham University, Thailand

E-mail: ammythongdee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติเขมรที่มีกลุ่มอายุต่างกันในกลุ่มชน ตำบลดงครั่งใหญ่ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า การเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติเขมรที่มีกลุ่มอายุต่างกันในกลุ่มชน 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านนงเหาะ บ้านโนนผุ บ้านโนนทัน บ้านโนนสบาย บ้านไร่อ้อยพัฒนา กลุ่มอายุที่ต่างกัน มีการเลือกใช้ภาษา 4 ประเภทคือ การเลือกใช้ภาษาในระดับคำหรือวลี การเลือกใช้ภาษาภายในประโยค การเลือกใช้ภาษาระหว่างประโยค และการเลือกใช้ภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค สำหรับเพศ พบว่า เพศหญิงมีการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติเขมรมากกว่าเพศชาย ตามกลุ่มอายุที่ต่างกัน และการเลือกใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกันเสมอไปเช่นกัน

คำสำคัญ : การเลือกใช้ภาษา, กลุ่มชาติเขมร, กลุ่มอายุต่างกันในกลุ่มชน

Abstract

This article aims to Ethnography communication languages choice code-switching Dong Khrang Yai subdistrict Kasetwisai district Roi-Et province.

*ได้รับบทความ: 21 ก.พ. 2563

แก้ไขบทความ: 16 พ.ค. 2563

ตอบรับตีพิมพ์: 30 มิ.ย. 2563

The result was found Ethnography communication languages choice code-switching in five community include Ban Nok Hor, Ban Phon Pu, Ban Phon Tun, Ban Non Sabai Ban Rai Oi Phatthana languages choice code-switching age group differ four categories is code-switching: tag-switching, intra-sentential switching, inter-sentential switching and long turns. Gender for of Female sex Ethnography communication languages choice code-switching over Male sex age group differ and languages choice code-switching in daily life optional always accord.

Keywords: languages choice code-switching, Ethnography communication, age group differ community

บทนำ

ไทยเป็นประเทศที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรม แต่ประชาชนก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข กลุ่มชาติพันธุ์ ต่างๆ มีลักษณะเด่นอันแสดงถึงเอกลักษณ์ของตนคือ กลุ่มคนที่สืบทอดมาจากรบพรพบุรุษทางสายเลือดและบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมเดียวกัน กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมไปพร้อมๆ กัน เป็นความผูกพันที่ช่วยเสริมเอกลักษณ์ของบุคคล และชนชาติพันธุ์ และขณะเดียวกันก็สามารถก่อให้เกิดความรู้สึกที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้ (อมรา พงศาพิชญ์, 2553: 157) เป็นไปได้ว่าท่ามกลางความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ส่งผลให้เกิดการเลือกใช้ภาษาตามความเคยชินอย่างมากมายเช่นกัน แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จึงมีภาษาที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในประเทศไทย ตามลักษณะกลุ่มภาษาใช้แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1)กลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษากลุ่มตระกูลภาษาจีน-ทิเบต เช่น กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง (Karen) 2.กลุ่มชาติพันธุ์ ที่ใช้ภาษากลุ่มตระกูลภาษาม้ง-เมี่ยน เช่น เมี่ยน (เย้า) Mien (Yao) ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่มีเชื้อสายจีนเดิม 3.กลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษาตระกูลภาษาออสโตรเนเซียน เช่น มอเก็น (Moken) หรือยิปซีทะเล (ขจิตถัย บุรุษพัฒน์, 2538: 67) 4. ชาติพันธุ์ในประเทศไทยที่ใช้ภาษากลุ่มตระกูลภาษาไท-กะได เช่น ไทดำ (ลาวโซ่ง) Black Tai

(สมทรง บุรุษพัฒน์, 2554: 6) 5. กลุ่มชาติพันธุ์ ในไทยที่ใช้ภาษาตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2554: 6) 5. กลุ่มชาติพันธุ์ ในไทยที่ใช้ภาษาตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก เช่น กูย (Kuy) (โสฬส ศิริไสย์ และคณะ, 2538: 2-5)

กลุ่มชาติพันธุ์เขมรเป็นกลุ่มที่ใช้ภาษาตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก เป็นกลุ่มที่มีอยู่ในประเทศไทย ความสัมพันธ์กับชนชาติไทย เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่อาณาจักรกัมพูชาที่ชาติพันธุ์เขมรปกครองกำลังเจริญ รุ่งเรือง รวบรวมดินของกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี มีความสัมพันธ์เรื่อยมาจนเข้าสู่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทำให้กลุ่มชนชาวเขมรที่อยู่ตามแนวพรมแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาถูกแบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มที่เป็นประชาชนชาวกัมพูชาและกลุ่มที่เป็นประชาชนชาวไทย (โสฬส ศิริไสย์ และคณะ, 2538: 25-26)

การเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติเขมรเป็นตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก ความสัมพันธ์ระหว่างชาติเขมรกับชาติไทยอีสานและชาติไทยกลางมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2484 ภาษาที่ใช้จึงเป็นภาษาเขมรที่เป็นภาษา คำโดด จัดอยู่ในตระกูลมอญ เขมร คำดั้งเดิมส่วนใหญ่เป็นคำพยางค์เดียวและเป็นคำโดดถือเอาการเรียงคำเข้าประโยคเป็นสำคัญเช่นเดียวกับภาษาไทยกลาง แต่มีลักษณะบางอย่างต่างไปจากภาษาไทยกลาง การเลือกใช้ภาษาในกลุ่มชาติเขมรเป็นการเลือกใช้ภาษาระหว่างภาษาไทยอีสานกับภาษาไทยกลางตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเลือกใช้ภาษาได้จำแนกวัจนลีลาออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ วัจนลีลาตายตัว วัจนลีลาเป็นทางการ วัจนลีลาหารือ วัจนลีลาเป็นกันเอง วัจนลีลาสันทนิม (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548) การเลือกใช้ภาษาเขมร เป็นภาษาทางการของราชอาณาจักรกัมพูชา ถูกจัดอยู่ในภาษาตระกูลมอญ-เขมร นอกจากนี้ยังเป็นภาษาที่มีผู้ใช้ในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เช่น จังหวัดร้อยเอ็ด สุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ(ศิริเพ็ญ อังสิทธิพนพร, 2562) ลักษณะของภาษาเขมรเป็นภาษาคำโดด และมีการจำแนกเสียงพยัญชนะออกเป็นสองกลุ่มคือ พยัญชนะกลุ่ม “อ” และพยัญชนะกลุ่ม “โ” สอดคล้องกับสระที่มีการจำแนกสระออกเป็นสองกลุ่มสำหรับใช้กับพยัญชนะกลุ่ม “อ” และกลุ่ม “โ” (ศิริเพ็ญ อังสิทธิพนพร, 2562)

จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่ทางตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง 4 จังหวัดคือ กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ยโสธร บุรีรัมย์ จากการ ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผู้วิจัยพบว่า พื้นที่ในชุมชนตำบลคงครั่งใหญ่ อำเภอกะเทยวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นชุมชนที่มีการเลือกใช้หลายภาษาคือ ภาษาไทยกลาง ภาษาอีสาน และ

ภาษาเขมรในการสื่อสาร ตำบลดงครั้งใหญ่มีชุมชน 13 หมู่บ้าน ด้วยเหตุนี้คนในตำบลจึงมีความหลากหลายด้านภาษาของกลุ่มชาติเขมร ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งในแต่ละพื้นที่แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 เลือกใช้ภาษาอีสานในการสื่อสาร ได้แก่ บ้านดงครั้งใหญ่ หมู่ที่ 1, บ้านป่าฝ้าย หมู่ที่ 2, บ้านดงครั้งใหญ่ หมู่ที่ 3, บ้านน้อยพัฒนา หมู่ที่ 9, บ้านหนองกลาง หมู่ที่ 13 กลุ่มที่ 2 เลือกใช้ภาษาเขมรในการสื่อสาร ได้แก่ บ้านนกเหาะ หมู่ที่ 4, บ้านโพนทัน หมู่ที่ 5, บ้านโพนผุ หมู่ที่ 6 บ้านไร่อ้อยพัฒนา หมู่ที่ 11, กลุ่มที่ 3 เลือกใช้ภาษาไทยอีสาน ภาษาไทยกลาง และภาษาเขมร ในการสื่อสาร ได้แก่ บ้านโพนเงินน้อย หมู่ที่ 8, บ้านโนนสบาย หมู่ที่ 10, บ้านโพนทอง หมู่ที่ 12

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกหมู่บ้านทั้ง 5 หมู่บ้าน มาวิเคราะห์การเลือกใช้ภาษาระหว่างภาษาไทยกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาเขมรของกลุ่มชาติเขมรที่มีอายุต่างกันว่ามี การเลือกใช้ภาษา คำหรือวลี ภาษาภายในประโยค ระหว่างประโยค ข้อความที่ยาวกว่าประโยค เข้าไปเพื่อการสื่อสารพูดคุยกันหรือไม่อย่างไร และการเลือกใช้ภาษาที่เกิดขึ้นทั้งภาษาไทยอีสาน และภาษาไทยกลาง นำมาเปรียบเทียบกับภาษาของกลุ่มชาติเขมรในแต่ละสถานการณ์ที่มีการเลือกใช้ภาษาที่แตกต่างกันอย่างไร และได้ส่งผลถึงความหมายของภาษาไทยกลาง ภาษาไทยอีสาน ที่เลือกใช้ภาษาในการพูดคุย สื่อสาร และทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชนด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติเขมรที่มีกลุ่มอายุต่างกัน ในชุมชนตำบลดงครั้งใหญ่ อำเภอกะชังศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ด้านภาษา ได้แก่ 1) ภาษาไทยกลาง 2) ภาษาไทยอีสาน และ 3) ภาษาเขมร โดยศึกษาการสลับแทรกคำในประโยค, หน้าที่ของภาษา, และประเภทของภาษา, คำวลีในประโยค สถานการณ์ที่เป็นทางการและสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ

1.2 ด้านกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ 1) กลุ่มชาติพันธุ์ไทยกลาง 2) กลุ่มชาติพันธุ์ไทยอีสาน และ 3) กลุ่มชาติพันธุ์เขมร

2. ขอบเขตพื้นที่ในการวิจัย

กลุ่มชาติพันธุ์เขมรอาศัยอยู่ในตำบลดงครั้งใหญ่ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ 1) บ้านนกกะเหาะ 2) บ้านโพธิ์ 3) บ้านโพธิ์ตัน 4) บ้านโนนสบาย 5) บ้านไร่อ้อยพัฒนา

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 การกำหนดตัวแปร โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) ดังนี้

1) ด้านอายุ (Age) ได้กำหนดอายุห่างกัน 10 ปี ช่วงเด็กอายุระหว่าง 5-15 ปี ช่วงวัยรุ่นอายุระหว่าง 16-25 ปี ช่วงวัยทำงานอายุ 26-35 ปี ช่วงวัยกลางคนอายุ 36-45 ปี และช่วงผู้สูงอายุอายุ 55 ปีขึ้นไป

2) ด้านเพศ (gender) ได้กำหนดเพศในสัดส่วนที่เท่ากัน เพศชาย จำนวน 10 คน และเพศหญิง จำนวน 10 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด จำนวน 20 คน ได้แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ในสถานที่ต่างๆ ดังนี้ 1) สถานที่ในวัด 4 คน 2) สถานที่ ในที่ทำงาน 4 คน 3) สถานที่ในโรงเรียน 4 คน 4) สถานที่ในตลาด 4 คน 5) สถานที่ในโรงพยาบาล 4 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เก็บรวบรวมข้อมูลขั้นต้น เป็นการเก็บจากข้อมูลจากเอกสารเป็นหลัก ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกลาง กลุ่มชาติพันธุ์ไทยอีสาน และกลุ่มชาติพันธุ์เขมร เช่น รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ทบทวนวารสาร บทความวารสาร สารานุกรม เป็นต้น

2. สัมภาษณ์เฉพาะพื้นที่ในตำบลดงครั้งใหญ่ 5 หมู่บ้าน

3. การศึกษาก่อนลงพื้นที่ กำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

5. เครื่องมือในการบันทึกข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2) สมุดบันทึก 3) กล้องถ่ายภาพ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แนวคิดของกัมเปอร์ซ (Gumperz)

7. การนำเสนอผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษา การเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติเขมรที่มีกลุ่มอายุต่างกัน ในชุมชนหลายภาษา ตำบลคงครั่งใหญ่ อำเภอกะษัตริย์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

1. การเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติเขมรในแต่ละช่วงอายุและเพศ สถานที่ในวัด ดังนี้

1.1 ช่วงอายุ พบว่า ช่วงอายุเด็ก มีการเลือกใช้ภาษาระดับคำหรือวลีมากที่สุด ช่วงอายุวัยรุ่น มีการเลือกใช้ภาษา 2 ประเภท คือ การสลับภาษาระดับคำหรือวลีมากที่สุด และการเลือกใช้ภาษาระหว่างประโยคเป็นลำดับถัดมา สำหรับช่วงวัยกลางคน พบว่า มีการเลือกใช้ภาษาระหว่างประโยคมากที่สุด และการเลือกใช้ภาษาระดับคำหรือวลีเป็นลำดับต่อมา ส่วนการเลือกใช้ภาษาภายในประโยคมีแต่พบน้อยมาก ช่วงอายุสูงวัย พบว่า มีการสลับภาษาในระดับคำหรือวลีเท่านั้น

1.2 เพศ พบว่า เพศหญิง มีการเลือกใช้ภาษาอีสานสลับไปพูดภาษาเขมร แล้วสลับไปพูดภาษาไทยอีสาน มากกว่าเพศชายทุกช่วงอายุ

2. การเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติเขมรในแต่ละช่วงอายุและเพศ สถานที่ในที่ทำงาน ดังนี้

2.1 ช่วงอายุ พบว่า ช่วงอายุเด็ก มีการเลือกใช้ภาษาระดับคำหรือวลีพบมากที่สุด ช่วงอายุวัยรุ่น มีการเลือกใช้ภาษาระดับคำหรือวลีมากที่สุด และการเลือกใช้ภาษาระหว่างประโยคเป็นลำดับถัดมา สำหรับช่วงวัยกลางคน พบว่า มีการเลือกใช้ภาษาระหว่างประโยคมากที่สุด และการเลือกใช้ภาษาระดับคำหรือวลีเป็นลำดับถัดมา และการเลือกใช้ภาษาภายในประโยคเป็นลำดับถัดมา ช่วงอายุสูงวัย พบว่า มีการสลับภาษา ในระดับคำหรือวลี และการสลับภาษาระหว่างประโยคเท่าๆ กัน

2.2 เพศ พบว่า เพศหญิง มีการเลือกใช้ภาษาไทยกลาง สลับไปพูดภาษาไทยอีสาน จากนั้นสลับไปพูดภาษาเขมรเป็นบางประโยค มากกว่าเพศชายทุกช่วงอายุ

3. การเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติเขมรในแต่ละช่วงอายุและเพศ สถานที่ในโรงเรียน ดังนี้

3.1 ช่วงอายุ พบว่า ช่วงอายุเด็ก มีการเลือกใช้ภาษาระดับคำหรือวลีเท่านั้น ช่วงอายุวัยรุ่น มีการเลือกใช้ภาษาระหว่างประโยค มากที่สุด จากนั้นมีการเลือกใช้ภาษาระดับคำหรือวลี ตามด้วยการเลือก ใช้ภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค และการสลับภาษาภายในประโยค ช่วงอายุวัยกลางคน มีการเลือกใช้ภาษาทั้ง 3 ภาษาสลับกันไป ได้แก่ การ

สลับภาษาระหว่างประโยคพบมากที่สุด จากนั้นมีการเลือกใช้ภาษาระดับคำหรือวลี และมีการเลือกใช้ภาษาภายในประโยค ผู้วิจัยยังได้ยืมเด็กนักเรียน และครูบางคนมีการเลือกใช้ภาษาอังกฤษสลับเข้าไปกับภาษาระดับคำหรือวลี ช่วงอายุสูงวัย มีการเลือกใช้ภาษาระหว่างประโยคมากที่สุด ส่วนการเลือกใช้ภาษาอื่นๆ พบน้อยมาก

3.2 เพศ พบว่า เพศหญิง มีการเลือกใช้ภาษาไทยกลาง สลับไปพูดภาษาไทยอีสาน จากนั้นสลับไปพูดภาษาเขมรเป็นบางประโยค และสลับไปพูดภาษาอังกฤษบ้าง มากกว่าเพศชายทุกช่วงอายุ

4. การเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติเขมรในแต่ละช่วงอายุและเพศ สถานที่ในตลาด ดังนี้

4.1 ช่วงอายุ พบว่า ช่วงอายุเด็ก มีการเลือกใช้ภาษาระดับคำหรือวลีเท่านั้น ช่วงอายุวัยรุ่น มีการเลือกใช้ภาษาทั้ง 3 ภาษา โดยมีการเลือกใช้ภาษาระดับคำหรือวลีพบมากที่สุด จากนั้นมีการเลือกใช้ภาษาระหว่างประโยค และมีการเลือกใช้ภาษาภายในประโยค ช่วงอายุวัยกลางคน มีการเลือกใช้ภาษาระหว่างประโยค และการเลือกใช้ภาษา ระดับคำหรือวลี ช่วงอายุสูงวัย มีการเลือกใช้ภาษาระหว่างประโยคพบมากที่สุด จากนั้นมีการเลือกใช้ภาษาระดับคำหรือวลี และการเลือกใช้ภาษาภายในประโยค และการเลือกใช้ภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค ส่วนการเลือกใช้ภาษาอื่น เช่น ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาคนงานต่างด้าว ผู้วิจัยได้ยืมเป็นบางคำเท่านั้น

4.2 เพศ พบว่า เพศหญิงมากกว่าเพศชายทุกช่วงอายุ มีการเลือกใช้ภาษาไทยอีสาน สลับไปพูดภาษาไทยกลาง จากนั้นสลับไปพูดภาษาเขมรเป็นบางประโยค ส่วนภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาคนงานต่างด้าว ไม่มีการเลือกใช้ภาษาสลับเข้าไป แต่มีการพูดแบบคำโดดๆ พูดคุยกันเฉพาะเจ้าของภาษาเท่านั้น

5. การเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติเขมรในแต่ละช่วงอายุและเพศ สถานที่ในโรงพยาบาล ดังนี้

5.1 ช่วงอายุ พบว่า ช่วงอายุเด็ก มีการเลือกใช้ภาษาระดับคำหรือวลี และการเลือกใช้ภาษาระหว่างประโยคเท่านั้น ช่วงอายุวัยรุ่น มีการเลือกใช้ภาษาระดับคำหรือวลีมากที่สุด จากนั้นมีการเลือกใช้ภาษาระหว่างประโยค และมีการเลือกใช้ภาษาภายในประโยค ช่วงอายุวัยกลางคน มีการเลือกใช้ภาษาระหว่างประโยค และการเลือกใช้ภาษา ระดับคำหรือวลี ช่วงอายุสูงวัย มีการเลือกใช้ภาษาระหว่างประโยค มากที่สุด จากนั้นมีการเลือกใช้ภาษา

ระดับคำหรือวลี และการเลือกใช้ภาษาภายในประโยค และการเลือกใช้ภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค ส่วนการเลือกใช้ภาษาอื่น เช่น ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาคนงานต่างด้าว ผู้วิจัยได้ยืนยันเป็นบางคำเท่านั้น

5.2 เพศ พบว่า เพศหญิงมากกว่าเพศชายทุกช่วงอายุ มีการเลือกใช้ภาษาไทยอีสาน สลับไปพูดภาษาไทยกลาง จากนั้นสลับไปพูดภาษาเขมรเป็นบางประโยค ส่วนภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาคนงานต่างด้าว ไม่มีการเลือกใช้ภาษาสลับเข้าไป แต่มีการพูดแบบคำโดดๆ พูดคุยกันเฉพาะเจ้าของภาษาเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

การเลือกใช้ภาษาที่พบในงานวิจัยนี้ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Gumperz, (1982 : p.135) การเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติเขมรในแต่ละช่วงอายุในชุมชนหลายภาษาดำบลดครั้งใหญ่อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีการสลับภาษาตามสถานการณ์ในสถานที่ที่กำหนด เมื่อผู้พูดสนทนาในสถานที่นั้น การเลือกใช้ภาษา ของผู้พูดว่าโอกาสใดผู้พูดจะเลือกใช้ภาษาใด เมื่ออยู่ในสถานที่ในโรงเรียน ผู้พูดจะใช้ภาษาไทยกลางก่อนเสมอ แต่เมื่ออยู่บ้านจะใช้อีกภาษาหนึ่ง หรือไปในตลาดก็ใช้อีกภาษาหนึ่ง การเลือกใช้ภาษาในสถานที่ต่างๆ นี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548) ที่ได้อธิบายว่า การสลับภาษาตามสถานการณ์ สามารถเลือกใช้ภาษาของผู้พูดว่าโอกาสใดผู้พูดจะเลือกใช้ภาษาใด เมื่ออยู่ในสังคมหลายภาษาผู้พูดจะใช้ภาษาหนึ่งในโรงเรียน แต่เมื่ออยู่บ้านจะใช้อีกภาษาหนึ่ง ไปตลาดก็ใช้อีกภาษาหนึ่ง การสลับภาษานี้ เป็นสิ่งที่ทำนายได้ ดังนั้นการสลับภาษาตามสถานการณ์คือ ทวิภาษา (diglossia) นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม การเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติเขมรในแต่ละช่วงอายุในชุมชนยังพบว่าภาษาที่เกิดขึ้นในระหว่างการสนทนาผู้พูดจะไม่วัดว่าตัวเองกำลังใช้ภาษาสลับกัน ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ภาษาอย่างเป็นกันเองและเป็นการสลับภาษาที่คู่สนทนาเข้าใจกัน ตามแนวคิดของ Gumperz, (1982 : p.189) ได้กล่าวถึงการเลือกใช้ภาษาในการสนทนาว่ามีความแตกต่างจากการสลับภาษาตามสถานการณ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สำหรับการเลือกใช้ภาษาในการสนทนาจะไม่มีการเปลี่ยนหัวข้อในการสนทนา ซึ่งอาจนำไปสู่การสลับภาษาสองภาษาในอัตราที่ใกล้เคียงกัน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาการสลับภาษาเขมร ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงกัน หรืออื่นๆ เพื่อให้ทราบว่าผลการศึกษานั้นมีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยอาจทำให้มองเห็นภาพ ของการเลือกใช้ภาษาเขมร สลับภาษาไทยกลาง และภาษาไทยอีสาน ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ขจัตถ์ บุษพัฒน์. (2538). *ชาวเขมร*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- ศิริเพ็ญ อึ้งสิทธิพูนพร. (2562). *เขมรถิ่นไทย*. สืบค้นเมื่อ 12 ก.พ. 2562. จาก <https://www.langarchive-th.org/th/collection/northern-khmer>.
- สมทรง บุษพัฒน์. (2554). *การใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาและการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย*. นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โสฬส ศิริไสย์ และคณะ. (2538). *สารานุกรมชนชาติไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). *ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงการพัฒนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2553). *วัฒนธรรมศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Gumperz. J, (1982). *Discourse Strategies*. Cambridge: Cambridge University Press.